

Лабораторна робота №14

Флуориметричне визначення Цирконію морином

Ульяницький Олександр

13 червня 2010 р.

Теоретичні відомості

Для визначення Цирконію використовують природні барвники, зокрема оксипохідні флавону. З них найбільше застосування знайшов морин (3,5,7,2',4'-пентаоксифлавіон) (рис. 1), що утворює із цирконієм у сильноокислих розчинах комплексну сполуку, яка характеризується яскраво-зеленою флуоресценцією з $\lambda_{\max} = 520$ нм.

У 2 М розчині HCl максимальна інтенсивність флуоресценції комплексу досягається через 10 - 15 хв. після введення морину в аналізований розчин і не змінюється протягом 1 год. Визначенню цирконію не заважають 100-кратні кількості Cd, As(III), Bi(III), Cr(III), Fe(II,III), Co, Ni, Cu, Mg, Zn, Ag. Заважають визначенню цирконію Al, Ge, Sb, Sc, Th, U. У їх присутності цирконій визначають, вимірюючи інтенсивність флуоресценції досліджуваного розчину до та після додавання трилону Б. В останньому випадку флуоресценція комплексу цирконію з морином зникає, а флуоресценція комплексів заважаючих елементів, які не утворюють у сильноокислих розчинах комплексонатів, зберігається. Такий розчин використовують як "холостий" дослід. У такому випадку градувальний графік будують в координатах ΔI , відн.од. = $f(C)$, мг/л. Межа виявлення цирконію дорівнює 1,0 мкг/л.

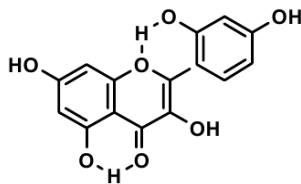

Рис. 1: Структурна формула морину

Мета роботи

Ознайомитись із можливостями флуоресцентних методів, що базуються на першому правилі Стевенса.

Розчини

1. Стандартний розчин $ZrOCl_2$ із вмістом цирконію 1 мкг/мл.
2. Морин, 0,04%-ний розчин в ацетоні.
3. Хлороводнева кислота, 2 моль/л розчин.

Посуд

1. Мірні колби ємністю 25,0 мл (10 шт.) та 50,0 мл (1 шт.).
2. Піпетки з поділками ємністю 1,00, 2,00, 5,00 мл та 10,00 мл.
3. Кювети прямокутні скляні з $l = 1,0$ (2 шт.).

Обладнання

1. спектрофлуорометр “UNICO LS55”

Порядок виконання роботи

Для побудови градувального графіка в п'ять мірних колб вводять по 0,50; 1,00; 1,50; 2,00 й 2,50 мл стандартного розчину Цирконію, по 10,00 мл кислоти, 1,00 мл розчину морину і доводять до мітки хлорводневою кислотою. Інтенсивність флуоресценції отриманих розчинів вимірюють через 15 хв. Результати вимірювань заносять до табл. 1

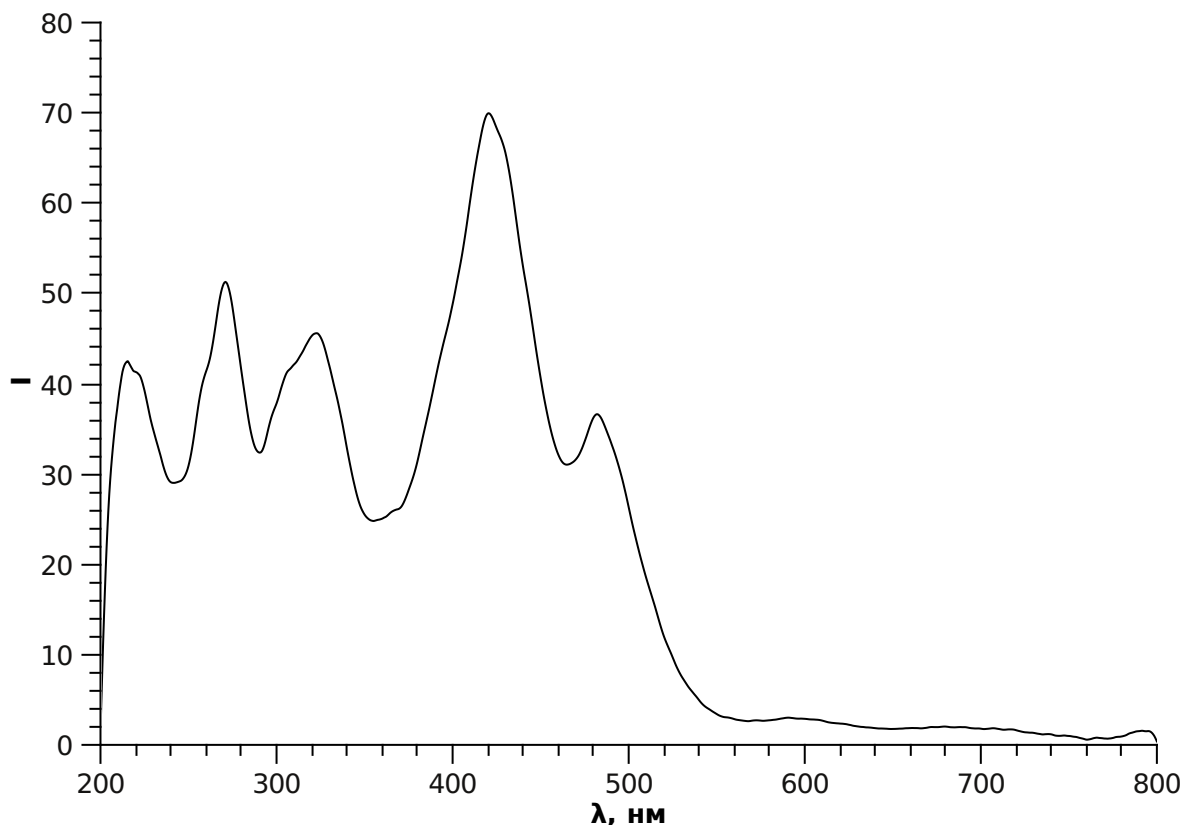

Рис. 2: Спектр збудження морину.

Із застосуванням програми Origin (версія 5.0 і вище) будують градувальний графік в координатах I , відн. од. — концентрація Zr , мг/л (рис. 4). Лінеаризують отриману залежність (з використанням наступних опцій у зазначеній програмі: Analysis: Fit Polinomial: Order=1), отримують рівняння ГГ вигляду (1):

$$I = (a \pm \Delta a) + (b \pm \Delta b) \cdot C_{Zr}, \text{ мг/л, } (R^2 = \dots), \quad (1)$$

де Δa та Δb – похибки розрахунку вільного члена та тангенса кута нахилу прямої відповідно.

Табл. 1: Дані для побудування градувального графіка для визначення Цирконію морином. $\lambda_{\text{збудж.}} = 420$ нм, $\lambda_{\text{флуор.}} = 510$ нм, $l = 1,0$ см.

V , мл	C_{Zr} , мкг/мл	I
1,0	0,04	127,810
1,5	0,06	198,816
2,0	0,08	233,615
2,5	0,10	316,194
4,0	0,16	507,128
6,0	0,24	755,089

Рівняння градувального графіку для визначення Цирконію морином:

$$I = (-4,405 \cdot 10^{-1} \pm 8,397) + (3,149 \cdot 10^3 \pm 6,353 \cdot 10^1) \cdot C_{Zr}, \text{ мкг/мл, } (R^2 = 0,9984), \quad (2)$$

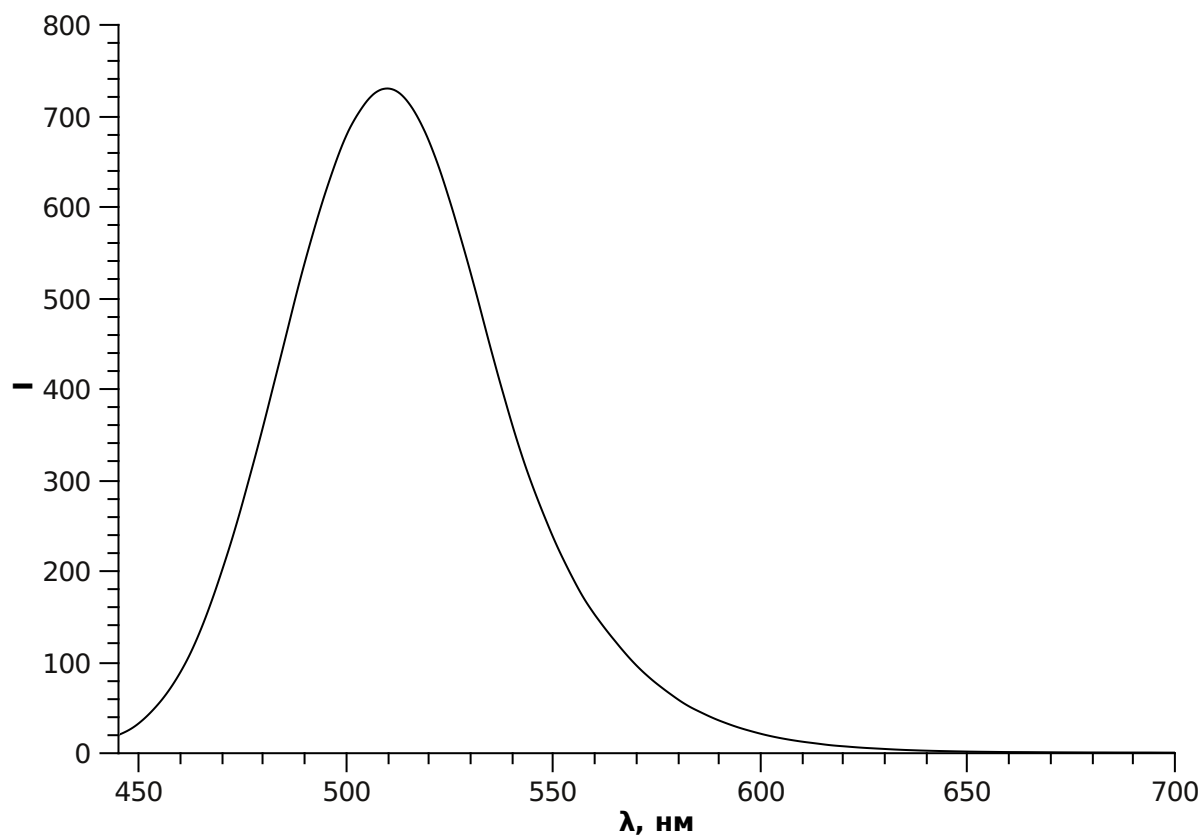

Рис. 3: Спектр флуорисценції морину при $\lambda_{\text{збудж.}} = 420$ нм.

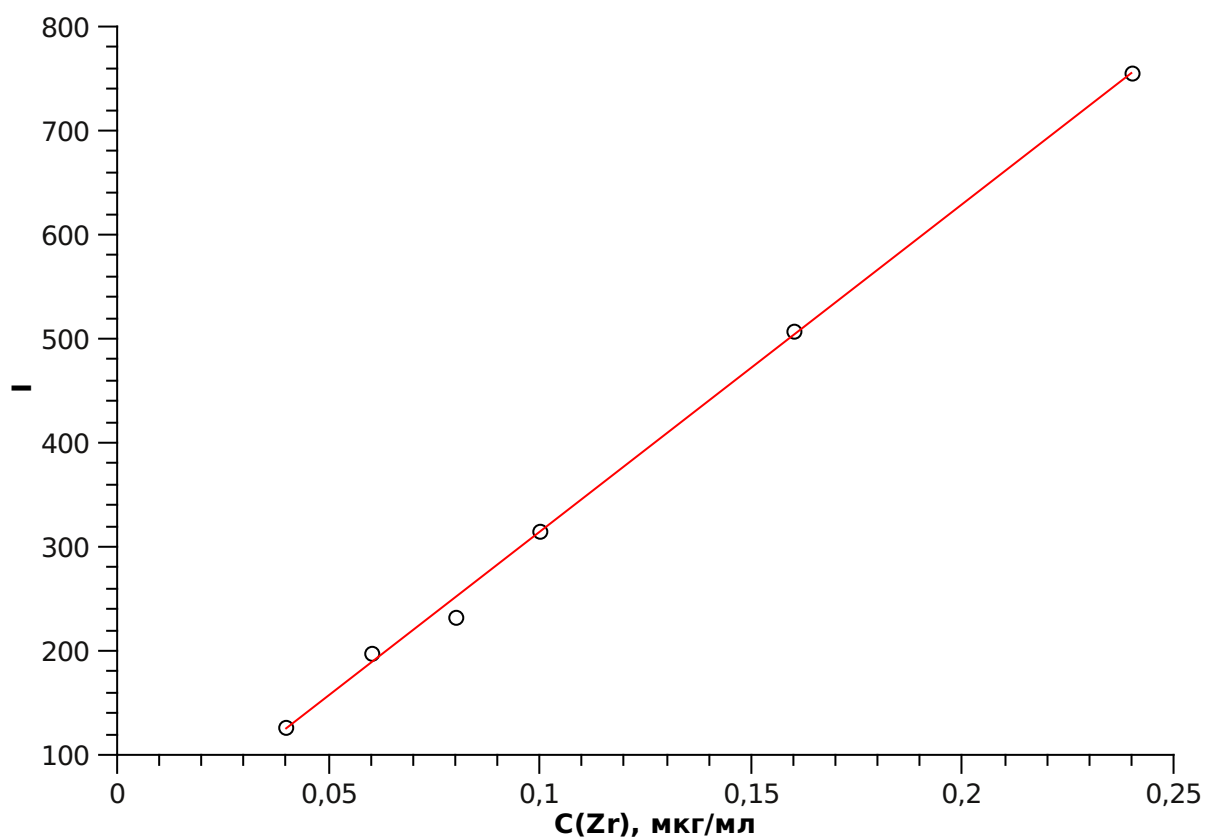

Рис. 4: Градувальний графік для визначення Цирконію морином. $\lambda_{\text{збудж.}} = 420$ нм, $\lambda_{\text{флуор.}} = 510$ нм, $l = 1,0$ см.

Визначення цирконію в задачі

Задачу отримують в мірній колбі ємністю 25,0 мл. Розбавляють хлороводневою кислотою до риски та ретельно перемішують. Відбирають аліквотні частини розчину (по 5,00 мл) в чотири мірні колби, додають всі реактиви, як при побудові градувального графіка, і через 15 хв. вимірюють інтенсивність флуоресценції розчинів. За рівнянням ГГ розраховують концентрацію цирконію в розчинах (C_i , мг/л), перераховують на вміст його в розчині задачі (m_i , мг) за формулою (3):

$$m_i, \text{ мг} = \frac{C_i \cdot 0,025 \cdot V_{\text{зад}}}{V_{\text{ал}}} \quad (3)$$

де $V_{\text{зад}}$ – об'єм розчину задачі, мл (25,0 мл), $V_{\text{ал}}$ —об'єм аліквотної частини (5,00 мл), а результати заносю до таблиці 2. Отримані дані обробляють, як зазначено в розділі Статистична обробка результатів

Табл. 2: Результати визначення Силіцію в задачі. $\lambda = 400$ нм, $l = 5,0$

I	C_{Zr} , МКГ/МЛ	m_{Si} , МГ
358,607	0,114	0,0143
351,138	0,112	0,0140

визначення (табл. 3). Результати отримують у формі: $m(\text{Zr})$, мг = $\bar{m} \pm \Delta m$.

Табл. 3: Статистична обробка результатів визначення Цирконію морином. $n = 2$; $P = 0,95$; $t_{P=0,95,n=2} = 12,706$; $\varepsilon = 9,52\%$

$m(\text{Zr})$, МГ	$S_{m(\text{Zr})}$	S_r	S^2	S	$\Delta m(\text{Zr})$, МГ	$\bar{m}(\text{Zr})$, МГ
$1,40 \cdot 10^{-2}$	$1,06 \cdot 10^{-4}$	$1,06 \cdot 10^{-2}$	$2,25 \cdot 10^{-8}$	$1,50 \cdot 10^{-04}$	$1,35 \cdot 10^{-3}$	$1,42 \cdot 10^{-2}$
$1,43 \cdot 10^{-2}$						

Висновки

На лабораторній роботі було визначено Цирконій морином методом люмінесцентної спектроскопії. Маса Цирконію в задачі становить:

$$m_{\text{Zr}} \text{ мг} = 1,42 \cdot 10^{-2} \pm 1,35 \cdot 10^{-3}$$